

Tarinan kertoo:
Tenho Heikkilä
Kälviä

Juanilla silakkaa

Kalastus on kuulunut ja kuuluu edelleenkin hyvin merkittävällä tavalla kälviäläiseen talouselämään. Ruotsalo on ollut kautta aikojen Pohjanmaan tärkeimpiä kalastuspaikkakuntia, huolimatta siitä, että rannikkoalue on suhteellisen lyhyt. Tähän on varmaan vaikuttanut se, että täällä on Krunnin ihanteellinen kalastusyhdyskunta, lähellä avomeren partaan parhaita kala-apajia.

Syksyn siianpyyntikauden ollessa parhaimmillaan kävimme juttelemassa Kalle Raution, yhdeksättä vuosikymmentä aloittavan, pirteän vanhuksen kanssa. Tiesimme, että hän oli osallistunut vuosisadan alun kalastukseen omakohtaisesti. Olimme kiinnostuneita sen aikaisista kalastajista ja kalastuksesta yleensä.

”Silloin sitä pyyjethin vain silakkaa juanilla. Mitä ny ajoverkoilla joku siikaa, harjua ja haukia vähä. Ja seilaamalla sitä menthin Krunhin ja laskupaikoille. Ei niitä ollut moottoreita siihen aikhan.”

Kuulimme että veneet olivat olleet yleensä kolmisoutuisia ja isoimmat voivat nostaa kaksikin ”seiliä” tarvittaessa. Luovimalla päästiin eteenpäin, vaikkei tuuli olisikaan ollut myötäinen.

Pyyntikunnan eli venekunnan muodostivat kolme miestä, joista yksi voi olla ”poikaklupu tai vaimoihminenki”, joka toimi verkonlaskijan apulaisena.

Pyyntivälineinä olivat yksinomaan silakkaverkot. Haastateltavamme mainitseman ”juanen” muodostivat yleensä kolme peräkkäin laskettua verkkoa. Venekunta laski tavallisesti kolme tai neljä juonta. Verkot laskettiin illalla, ja jos laskupaikaksi oli valittu Mänttä tai Hoijakka (lähes 10 km Krunnista ulkomerellä olevat matalikot), ankkuroitiin vene juanen päähän ja nukuttiin siellä muutama tunti. Jos taas laskettiin Krunnin läheisille laskuille, yövyttiin saarella.

Krunnissa asuivat kalastajat perheineen parhaan kalastusajan. Naiset perkkasivat saaliin ja paikkasivat verkot. Kalat suolattiin ja markkinoitiin myöhemmin Kokkolan torilla. Jonkin verran suolakalaa kuljetettiin myöskin sisämaan pitäjiin. Ruotsalolainen suolasilakka onkin ollut lähipitäjissä haluttua hyvän makunsa ja hyvän säilyvyytensä vuoksi. Myös tuoretta kalaa käytiin pyyntiaikana myymässä Kokkolassa toripäivinä. Parhaan yhden yön silakkasaaliin muisti Kalle Rautio olleen 12 ”tynnöriä” eli n. 1200 kiloa.

Sen aikaisia kalamiehiä muisti Rautio kymmeniä, joista seuraavassa eräitä: Konkenkarin Aleks, Valkaman Wille, Puotirannan Matti ja Alfree, Järven Kusti, Ville, Eeti ja Jannes, Junkkilan Aleks ja Alfree, Matinjussin Antti ja Jukka, Kinnarin Aatu, Jooseppi, Eemi ja Ilmari. Klaarin Matti, Junnilan Topo, Antti ja Ville, Hakuntin Leanteri ja Jooseppi, Koimäen Kruunari, Karhulahden Jussi ja Antti. Myöskin lohtajalaisia venekuntia kalasteli silloin Krunnin vesillä. Parhaana kalastusaikana saattoi Krunnissa asustaa kolmattakymmentä venekuntaa eli lähes sata henkeä.

Ensimmäisen moottoriveneen muisti haastateltavamme ilmestyneen Rytikariin joskus kaksikymmentäluvulla. ”Nissilän miähet ne sen ensimmäisen venemoottorin osti. Ne on aina olleet semmosia konemiähiä. Ei se mahoton rustinki ollut. Monesti se jätti välille ja sai soutain palata takaisin. Semmonen suuri raskas rötiskö. Joku koiranleuka sen risti” rupikukoks.” Mutta niinpä vain kävi, että tämän ”rupikukon” mukana tuli uusi aika kala-apajille. Yhä useampi varusti veneensä moottorilla. Isot rysät tulivat yleisimmiksi pyyntivälineiksi ja silakan ohessa ryhdyttiin pyytämään myös siikaa. Mutta samalla pyyntineuvot ja veneet kallistuivat.

Kalastusammatti tuntui muiden hankkeiden rinnalla entistäkin epävarmemmalta. Vanhojen konkareiden luovuttua leikistä ei uusia sukupolvia astunut tilalle. Niinpä tällä hetkellä vain puolenkymmentä perhettä saa pääasiallisen toimeentulonsa meren antimista. Ja voipa sanoa että Ruotsalolla on enää vain kaksi tosi kalastajaperhettä. Nämä ovat Esko ja Olavi Järven perheet, edellä mainitun Viljamin eli Ville Järven jälkeläisiä. Uskollisesti he muuttavat Krunniin vesien avauduttua. Heidän ja heidänlaistensa ansiota on että tällaisella markalla onkijan on mahdollista saada kalaa ruokapöytänsä kaikkina vuodenaikoina.

Ja näin joulun motoksi voisi tässä yhteydessä Kalle Raution tavoin todeta, että "— kyllä talavinen maje on aina lipeäkalan väärti".

Tarina on julkaistu aikaisemmin Kälviän Joulu -lehdessä vuonna 1972